DISSERTATIO JURIDICA
DE
CURATORIBUS BONORUM

BIBLIOTECA NAZ. CENTRALE VITT. EMANUELE

Quam
Divinâ Favente Gratiâ
Ex
Conſenſu atq; autoritate Ampliſsimi ac Nobiliſsimi JCTORUM Ordinis in Illuſtriſsimâ ad Albim Academiâ WITTEBERGENSI

PRÆSIDE

Clariſsimo & Conſultiſsimo Viro,
DN. JUSTO BERNHARDO
HOYERN / Herfurtenſe Weſtphalo J. U. D.
Dn. Fautore, Promotore, ac Conterraneo ſuo quovis honoris cultu proſequendo
ad d. III. IXbris. 4

In Auditorio JCtorum
horis matutinis
Publicè ventilandam exhibet
FRANCISCUS OTTHO Rathers
Mind. Weſtphalus.

WITTEBERGÆ,
Ex officinâ Typograph. MICHAELIS Wendt.
Anno MDCXLVIII.

VIRIS

Ampliſsimis, Excellentiſsimo, Conſultiſsimis, Prudentiſsimis, Spectatiſsimis.

Dn. HENRICO Smitting/ CONSULI de Rep. Patriâ MINDENSI optimè merito.

Dn. CONRADO Hovern/ J.U. D. & inclutæ Reip. Mindenſis Syndico longè celeberrimo.

Dn. HENRICO Borries/ S.S. L.L. Candidato & Reip. Patriæ Camerario ac Senatori graviſſimo.

Dn. LEONHARDO à Bippen / Cameræ Imper. Immatriculato Notario, & ejusdem Reip. Mindenſis Secretario fideliſſimo.

Dnn. Adfini, Evergetis, Patronis ac Promotoribus ſuis debitæ obſervantiæ ac honoris cultu æternum proſequendis

In grati animi Symbolum & ulterioris favoris ſuſcitabulum, exercitium hoc Academicum

D. D. D.

FRANCISCUS OTTHO Rothers Mind. Weſtph. A. & R.

I. N. D. N. J. C.

DISSERTATIONIS JURIDICÆ

De

CURATORIBUS BONORUM

PRÆLOQUIUM.

QUam utile & neceſſarium fuerit, ſimulac Jure extraordinario omnibus in judicijs *§. fin. J. de interd.* uti cœptum in diſtrahendis obæratorum bonis, Curatores, (qui debitore vivo olim Magiſtri bonorũ dicebantur. Ræ vard. *ad l. 178 ff. de R. J.* Gœddæ *ad l. 57. ff. de V. S. n. 2. & 3.* Theoph. *§. 1. I. de ſucceſſ ſubl.*) conſtituere, nemini niſi in jure hoſpiti ignotum eſſe poteſt; quippe quo debitorum famæ, quæ capitali æquiparatur, *arg. l. 8. §. 2. ff. quod met. cauſ.* nec minori ſtudio quam vita ipſa nobis cordi eſſe debet, *arg. l. 9. ff. de manum. vind.* & omni commodo pecuniario præferenda. Proverb. 12. v. 1. imo gravior amiſſione oculorum *l. 8. C. de Decur.* optimè conſuleretur. Dd. *ad d. t. J. de ſucceſſ. ſublat.* Quod licet poſtea *l. 11. C. ex quib. cauſ. infam.* ſit ſublatum, pio nihilominus remedio, ut Curatores, illis tam vendendis quam cuſtodiendis etiamnum præficiantur, ipſorum maximè Creditorum gratia eſt inductum. Hi enim non petito Curatore hereditati jacenti, judicium contra illam cum effectu non intentare, minus ad bonorum executionem, niſi in caſibus celeritatem deſiderantibus, pervenire poſſunt; Cum res hereditariæ non exiſtente herede, nullius in bonis ſint *l. 1. ff. de Rer. Diviſ.* atq; ita una perſona, puta Reus deficiat; Judicium autem ex tribus perſonis conſtare, tralatitium eſt *c. forus X. de V. S. l. 58. ff. de Judic.* Nicol. Vigel. *M. Obſ. Cam. lib 3. c. 4. reg. 4.* Gail. *2. Obſ 130. n. 2:* ubi refert Angelum hâc ratione plures Proceſſus contra hereditatem jacentem absq; Curatore intentatos deſtruxiſſe: Imò & debitorum non rarò interſit, ceu eleganter oſtendit Donel. *23. Com. 17.* Humanis enim neceſſitatibus quotidiè emergentibus, quis non utiliſſimum ac neceſſarium videt, ut quod ipſi non præſtare, per alios efficere poſſimus, alijq; aliorum beneficijs atq; auxilio benignè gaudeant & fruantur? Nam, ut inquit

 Imp.

167

Imp. *J. de his per quos ag. poſſ.* & morbus & ætas & neceſſaria peregrinatio, itemq; aliæ multæ cauſæ ſœpè hominibus impedimento ſunt, quominus ipſi rem ſuam exequi poſſint. De quâ Curatorum materiâ, ſanè, ut dictum, utiliſſimâ juxta ac frequentiſſimâ, Theſes quasdam examinandas propoſituri, exemplo Glorioſiſſimi noſtri Imp. ex prœm. *de concept. ff.* æterno DEI auxilio implorato, protinus ad definitionem, M. Tullij præcepto *1. offic.* ut ſciatur id de quo diſputetur, nos accingimus, & Curâtorem Bonorum ſequenti deſcribimus modo.

Thesis I.

Curator (*a*) bonorum (*b*) is eſt, qui bona aliena (*c*) ad inſtantiam (*d*) Creditorum (*e*) vel ex officio judicis (*f*) mutuâ conſtitutus voluntate, (*g*) adminiſtrat (*h*)

A. (*a*) A Curando ſic dictus Don. *lib. 3. Com. 7.* Et ſumitur hoc vocabulum vel generaliter pro Curatore rerum quarumvis *l. 1. ff. ne quid in loc ſacr. l. fin. ibiq;* Gothofr. & Dd. *de offic. Præf. urb.* vel ſpecialiter, pro adminiſtratione rerum ejus, qui ipſe ob ætatem, ut Minores *pr. J. de Curat.* vel mentis imbecillitatem, ut furioſi §. *3. J. d. t. & tt. ff. & C. de Curat. Furioſ.* Mente capti *d. §. 3.* aut corporis vitium, ut muti, ſurdi & perpetuo morbo laborantes §. *4. J. de min.* aliamve ob cauſam rebus ſuis ſupereſſe non poſſunt vel nolunt, quæ omnia perſequi noſtri non eſt inſtituti; In præſenti de illis præcipuè, qui bonis obæratorum præponuntur dicturi: qui proximè ad naturam Procuratorum accedunt, quorum nomine etiam quominus veniant, hoc ſolùm obſtare dicit Bachov. *ad Treut. Vol. 2. D. 24. th. 3. lit. F. in fin.* quod ex ratione juris hi non niſi à Domino conſtituantur. Jique bonorum Curatores varijs de cauſis dari conſueverunt, ceu earum quatuor genera recenſet Donel. *3. Com. 23.* & latè proſequitur Menoch. *A. J. Q. lib. 2. cent. 2. caſ. 150.* quæ omninò quoad diverſos juris effectus diſtinguendæ ſunt, v. g. Ita cura bonorum non ex omnibus cauſis munus publicum eſt, ut neceſſe ſit eam ex omnibus delatam ſubire, quemadmodum in eo qui bonis latitantis datur ex *l. 2. §. quæritur ff. de cur. bon. dand.* apparet, & videri de

B. eo poteſt Donell. *d. l.* (*b*) Ad differentiam ſupra recenſitorum, quorum cura etſi primariò & bona reſpiciat, ſecundariò tamen &

pec

per conſequens, perſonas, quibus bona ancillantur, afficit, præcipuè furioſorum & mente captorum *l. 7. ff. de Curat. furioſ.* Dn. Ludvvell. *diſ. Inſt. 3. th. 9. lit. B.* *(c)* In proprijs ſiquidem bonis nemo conſtituitur Curator arg. *l. 42. §. 3. ff. de Procur.* cum res ſua nemini ſervire dicatur *l. 26. ff. de S. U. P. l. 5. ff. ſi uſusfr. pet.* Poteſt tamen unus Creditorum Curator conſtitui *arg. l. 2. §. 4. ff b. t. l. 7. §. 10. & l. 8. junct. l. ſeq ff. ex quib. cauſ. in poſſ. eat.* qui non tam proprijs, quam Communibus præficitur arg. *l 9. §. 4. ff. de reb. aut. jud poſſ.* ac per omnia ferè ut ſocius reliquis tenetur, niſi quod levem culpam non præſtet Vid: *th. 9. lit. D.* quam tamen à Socio exigi conſtat *§. fin. J de. Societ. l. 72. ff. eod. l. 5. §. 2.* ibique Gothofr. *lit. H. ff. commod.* Quod verò ſub hâc litera, de bonis alienis dictum, id quam maximè de abſentis vel vagabundi Debitoris, qui emanere cœpit, nullo ad negotia relicto Procuratore intelligendum eſt: Si enim eum reliquiſſet donec reverteretur, fruſtra de dando Curatore eſſet actio, quemadmodum in terminis reſpondendo tradidit Socin. Jun. *lib. 2. Conſ. 26.* *(d)* *l. 2. pr. ff. de cur. bon. dand.* cum Judex officium ſuum regulariter non impertiatur, niſi à parte imploratum fuerit *c. bonæ memoriæ X. de poſtul. præb.* Gail. *1. Obſ. 50. n. 6.* quamvis bonis vendendis privato conſilio Curatorem eligere poſſint *l. ult. ff. b. t.* Qui tamen ſi rem ex actius conſideraverimus, reverà Curator non eſt: Eoque, ut non tenetur ijs à quibus non eſt electus; Ita etiam his res adminiſtrando nihil nocet *d. l. ult. ff. b. t.* Donel. *23. Com. 17.* Eleganter Anton. Fabian. *Juriſpr. 12. princ. 3.* *(e)* Omnium vel majoris partis *d. l. 2. ff. de cur. bon. arg. l. 3. ff. quod cujusq. univ. nom. l. 19. ff. ad municip. l. nominationum 45. C. de Decur. 10.* Quamquam autem majorem partem conſentire ſufficiat, omnes tamen citandi ſunt; quod enim omnes tangit, ab omnibus debet adprobari *l. fin. C. de autb. præſt.* Qui ſi emaneant, nihilominus præſentes actum perficere poſſe ex Bartolo tradit. Weſ. *n. ff. quod cujusq. univ. n. 4.* per *Autb. ſi omnes C. ſi minor. ſe bered. abſtin.* *(f)* Si videlicet convenire non poſſint, aut nemo id onus ſubire velit, & judici notum ſit bona diſſipari *l. 2. pr. ff. d. t.* ibique Weſ. *n. 3.* Poſtulante enim Publicâ utilitate, ex communi Dd. ſententia, Judex etiam parte non petente, officium ſuum interponit & curato-

C.

D.

E.

F.

rem ex officio nobili conſtituere poteſt *l. 2. §. 3. ff. eod.* Quis vero judex Competens, tradit Don. *3. Com. 23. & 23. Comm. 17. ibiq; Hillig.* (*g*) Invitus enim Curator niſi urgente neceſſitate non conſtituitur

G. *d. l. 2 §. 3. ff. de cur. bon. dand.* Etſi enim hoc munus perſonale *l. 1. §. ult. de muner.* non tamen ſimpliciter, quale publicum, quod detrectare non licet. [*h*) *text.* eſt *l. 2. & ibid.* Bart. *n. 1. ff. de cur. bon.*

H. Quâ in deſcriptione exemplo JCti *l. 1. ff. de Procur* Genus, nimirum Geſtor ſive Adminiſtrator, brevitatis, (cui maximè ſtudendum *l. 39. §. 1. C. de appel.*) ſive Cacophoniæ evitandæ gratiâ, omiſimus.

II.

Diviſio Curatorum deſumitur ferè ex modo Conventionis (*a*) quo alius Generalis vel Specialis: (*b*) Judicialis vel Extrajudicialis eſt. (*c*)

(*a*) Siquidem pactum hoc ita ſervandum, ac ſi naturalis ſit con-

A. tractus arg § *3. J. de locat. l. 2. pr. C. de Jur. Emphyt.* cum hic ex Conventione legem & formam capiat arg. *l. 1 §. 6. ff. depoſ. l. 52. ff. de V. Obl. l. 23. l. 34. ff. de R.* J *l. 43. ff. de pact. & nihil* magis congruum ſit fidei humanæ, quam ea quæ placuerunt cuſtodiri *l. 1. ff de pact. l. 20.*

B. *C. de Tranſ.* (*b*) Ille & univerſalis vel cum liberâ adminiſtrandi poteſtate, ut Procurator, vocari poteſt *l. 58. ff. de Procur.* qui majorem ac liberiorem tractandæ rei poteſtatem habet, & cui omnium bonorum adminiſtratio conceſſa, qualis eſſe putatur à Prætore conſtitutus, qui plus juris habet, videlicet jus exercendi actiones *Vid. th. 8.* Bachov. *ad Tr. Vol. 2. diſ. 24. th. 3. lit. F.* Quamvis quoad plenam rerum adminiſtrationem, inter hos & Curatores furioſorum, pupillorum &c. maxima ſit differentia *l. inter 48. ibiq;* Gothofr. *ff. de admin. & per. tut.* Hic, (ſpecialis) qui certæ alicui rei, ut ſi latè ſit diffuſum Patrimonium, præficitur arg. *l. 14. §. fin. ff. de tutel. l. 27. ff. de tut. aut cur. dat. ab his &c.* (*c*) Is iterum ut lites ſuſcipiat & in judi-

C. cio proſequatur, qui Curator ad litem dicitur. Hic verò ut Extrajudicialia & bona privatorum adminiſtret: Et hi multorum generum ſunt: Eſt enim alius ut ſolvat Creditoribus *l. fin. ff. de Cur. bon. dand.* alius bonis præſentis *l. fin. §. 1. C. de bon. qualib.* Nov. *117. c. 1.* alius bonis defunctorum jacentiq; hereditati *l. 1. ff. de Cur. bon. dand.*

l. 8.

l. 8. ff. ex quib. cauſ. in poſſ. alius abſentium *l. 6. ff. d. t.* alius debitorum ſolvere nolentium ſive fraudulenter latitantium(qui vulgo falliti & bancarotti, ſive Bancæruptores, Gallicè Banqueroutiers, Germanicè Banckherottirer quaſi banco ſeu banccæruptirer Vid Beſold. *Theſaur. pract lit. B. b. voc* dicuntur) gloſſ. in *d. l. 2. de Cur. bon. dand.* ubi diſtinguit inter latitantem & abſentem, ut illius bona absque Curatore diſtrahi poſsint; hujus vero Curator dandus ſit. Forſter. *Proceſ. Judic. Cam. tit. 28.* §. *2.* Gail. *2. Obſ. 130. n. 12.* Rosbach. *proc. Jud. Civ. tit. 16. n 2.*

III.

Sequuntur perſonæ, quæ Curatores conſtituere vel conſtitui poſſunt. Videamus quænam prohibeantur, quibus cognitis quænam admittantur intelligemus. (*a*) Prohibentur autem omnes, quæ conſentire non poſſunt. (*b*) Sed & illæ quæ quidem conſentire, tamen vel ratione ætatis (*c*) vel etiam ob qualitatem extrinſecam adhærentem (*d*) rectè recuſantur.

(*a*) Contrariorum enim eadem eſt diſciplina Dd. *ad pr. Inſt. de his qui ſunt ſui vel al. jur.* (*b*) Conſenſus ſiquidem in omnibus contractibus eſſentialis eſt. *l. 1.* §. *3. ff. de pact.* Unde furioſos, infantes & ſimiles ut ab omni, ita ab hoc contractu prohiberi & contra mutos ac ſurdos, quatenus conſenſum præſtare nutu vel ſcripturâ poſſunt *l. 52.* §. *1. ff. de O. & A. l. 93.* §. *1. ff. de adqur. vel amit. hered.* admitti conſectarium eſt. (*c*) ut minor viginti quinq; annis, Gloſſ. *l. 2. in verb.* Curatorem *ff. de cur. bon. dand.* Abſurdum enim eſſet illos alienis curandis adhiberi, qui ne ſua quidem ob ætatem poſſunt §. *item 13. J. de excuſ. tut. l. ult. C. de legit. tut*, quam ob cauſam & ipſi curatore indigent *l. 1. ff. de minor.* (*d*) ut ſunt ſervus & deportatus, miles, Clericus, fœmina, Criminis reus &c. Servi enim Jure Civili pro nullis *l. quod attinet ff. de R. J.* Deportati pro mortuis habentur *l. 1* §. *pen. ff. de bon. poſſ. contr. tab.* Milites ob publicam utilitatem à ſignis recedere non debent. Gloſſ. *l. pen. ff. ex quib. cauſ. maj.* Clerici, cum milites ſint Chriſti, deſinunt eſſe milites ſeculi *c. placuit 3. cauſ. 21. q. 3.* Fœminæ etiam non tam ob Sc. Vellejanum quam quod hoc virile ſit officium *l. 2. ff. de*

A.
B.
C
D.

R. I.

R. J. Criminis rei verò, ob læſionem exiſtimationis (debent enim Curatores omni ſuſpicione carere. Menoch. *de A. J. Q. lib. 2. cent. 2. cauſ 150. n. 24.*) licitè repelluntur. Quod verum, ſi hi tales fuerint tempore Conſtitutionis, ſecus ſi poſtea ſuperveniat crimen, quia actus ſubſiſtit, licet per exceptionem ex poſt impediri potuerit. Vant. *de nullit. ex inhab. ſeu def. mandat. p. m. 399. n. 136.*

IV.

Materia ſunt res omnes ſub cuſtodiam & curam cadentes, tam mobiles quam ſoli (*a*) exceptis illis quæ privatorum commercio exemptæ ſunt (*b*)

(*a*) Hoc eſt immobilis. Rei appellatio latiſſima eſt *l. 23. ff. de*
A. *V. S.* Adeo ut vulgò hoc vocabulum tranſcendens appelletur. Quid enim in hâc univerſâ naturâ reperitur quod res non ſit? Gothofr. ad *l. 1. §. 1. lit. A. ff. de Reb. Cred.* Nos illud excluſis perſonis tam ad corporalia quam incorporalia hoc loco extendimus, arg. *pr. J. de*
B. *reb. corp. & incorp.* (*b*) Eximuntur autem quædam naturâ, quædam Jure *l. 34. §. 1. ff. de contrah. empt.* Naturâ eximuntur res, quæ neque ſunt, neq; futuræ ſperantur *§. 1 J. de inut. ſtipul. l. 35. ff. de V. O. l. 1. ff. de O. & A. l 61. ff. de contrah. empt.* Jure commercio exemptæ ſunt res Sacræ, religioſæ & Sanctæ *§. 4. & ſeqq. J. de rer. Diviſ.* Vid. Goed. *ad l. 23. ff. de V. S.*

V.

Forma ſive modus conſtituendi hunc Curatorem in his præcipuè conſiſtit, ut Judex citet omnes Creditores & quorum intereſt (*a*) Deinde, ut de jure, propter quod petitur certior redditus (*b*) à Curatore conſtituendo juratoriam cautionem exigat (*c*) illumque in quaſi poſſeſſionem bonorum mittat. (*d*)

A. (*a*) In omnibus ſiquidem actibus, quæ cauſæ cognitionem deſiderant, quæq; in præjudicium partis adverſæ, cujus intereſt, fiunt, citatio requiritur *l. 47. ff. de re judic. l. 39. ff. de adopt.* Ideoque ſi petatur hereditati jacenti (Dicitur autem hereditas jacens quando

ſpes

ſpes adhuc ſupereſt hereditatem adiri poſſe, alias vacans vocatur, quæ ad Fiſcum ex L. Juliâ Caduciariâ pertinet *l. 96. §. 1. de leg. 1.* Gail. *2. obſ. 130. pr.*) citandi ſunt omnes, quos prima ſucceſſionis cauſa ex teſtamento, vel ab inteſtato contingit, addito competente termino ad adeundam vel repudiandam illam *l. 1. cum ſeq. ff. de* Jur. *delib.* quo effluxo, ſi nullus appareat, fit immiſſio ex primo decreto & Curator conſtituitur, ut interim Creditores cuſtodiam habeant, qui ſi omninò contumaciter emanere pergant citati, ſecundo Decreto poſſideri bona & venire jubet Prætor, Gail. *2. Obſ. 130. n. 3.* Rosb. *proc. Jur. Civ. tit. 16, n. 5.* Jus autem Saxonicum ſpeciem miſſionis ex primo Decreto ob contumaciam Rei fugientis Judicium, in actionibus, ſivè perſonalibus, ſive rei perſecutorijs non agnoſcit, ſed ſimpliciter contumacem, tanquam convictum & confeſſum usque ad legitima impedimenta, biß auff Ehehafft condemnat, Coler. *Proces. execut. p. 1. c. 2. n. 14. cum ſeq.* idq; ob text. Landtr. *lib. 3. art. 39. verſ.* alſo thut. Quod confirmavit Nova Ord. Jud. Sereniſsimi Electoris noſtri Joh. Georgij *tit. 10.* Wie wieder die auſſenbleibenden Parteyen procedirt werden ſoll. Berlich. *lib. 1. concluſ. pract. 17. n. 47. & ſeqq.* (*b*) Juſta enim cauſa ſubeſſe debet petendi Curatorem, videlicet quando bona diſsipantur (quod ipſum ab aſſerente probari debet Angel. *Conſil. 193. Col. 1. in fin. per l. 4. C. de poſtl. rev.* vel Creditores urgent, & ſibi ſatisfieri petunt, vel alia deniq; exiſtat neceſsitas, Menoch. *A. J. Q. lib. 2 cent. 2. caſ. 150. n. 15.* Vant. *de nullit. ſent. ex inhab. n.* 147. (*c*) Regulariter quidem Curator ejusmodi antequam adminiſtrationem ſuſcipiat, ſatisdare debet *l. cum cognatos 3. C. de poſt. rev.* idq; ad exemplum reliquorum Curatorum *l. 7. §. 1. & 2. l bonorum 8 ff. de Cur. furioſ.* Menoch. *A. J. Q. caſ. 150. n. 26.* Id tamen ſecus ſe habet, ſi ex inquiſitione detur, arg. *d. l. 8. ff. de cur. fur.* Et quam maximè fallit in noſtro Curatore latitantis debitoris bonis dato: Nam hic cum niſi Volens Curator fiat *l. 2. §. quæritur ff. h. t.* non poteſt invitus Satisdatione onerari: Alioquin hâc exactâ, dicturus ſit, ſe Curatorem eſſe nolle, quod ipſi conceditur, ceu inquit Donel. 3. *Com. 23.* Juratoria autem hæc cautio exigitur tempore interpoſiti Decreti *Auth. quod nunc generale. C. de Curat furioſ* Jurare autem debet, ſe nimirum utilia facere, & inutilia prætermitte-

B.

C.

R. J. Criminis rei verò, ob læſionem exiſtimationis (debent enim Curatores omni ſuſpicione carere. Menoch. *de A. J. Q. lib. 2. cent. 2. cauſ 150. n. 24.*) licitè repelluntur. Quod verum, ſi hi tales fuerint tempore Conſtitutionis, ſecus ſi poſtea ſuperveniat crimen, quia actus ſubſiſtit, licet per exceptionem ex poſt impediri potuerit. Vant. *de nullit. ex inhab. ſeu def. mandat. p. m. 399. n. 136.*

IV.

Materia ſunt res omnes ſub cuſtodiam & curam cadentes, tam mobiles quam ſoli (*a*) exceptis illis quæ privatorum commercio exemptæ ſunt (*b*).

A. (*a*) Hoc eſt immobilis. Rei appellatio latiſſima eſt *l. 23. ff. de V. S.* adeo ut vulgò hoc vocabulum tranſcendens appelletur. Quid enim in hâc univerſâ naturâ reperitur quod res non ſit? Gothofr. ad *l. 1. §. 1. lit. A. ff. de Reb. Cred.* Nos illud excluſis perſonis tam ad corporalia quam incorporalia hoc loco extendimus, arg. *pr. J. de reb. corp. & incorp.*

B. (*b*) Eximuntur autem quædam naturâ, quædam Jure *l. 34. §. 1. ff. de contrah. empt.* Naturâ eximuntur res, quæ neque ſunt, neq; futuræ ſperantur *§. 1 J. de inut. ſtipul. l. 35. ff. de V. O. l. 1. ff. de O. & A. l 61. ff. de contrah. empt.* Jure commercio exemptæ ſunt res Sacræ, religioſæ & Sanctæ §. 4. *& ſeqq.* J. *de rer. Diviſ.* Vid. Goed. *ad l. 23. ff. de V. S.*

V.

Forma ſive modus conſtituendi hunc Curatorem in his præcipuè conſiſtit, ut Judex citet omnes Creditores & quorum intereſt (*a*) Deinde, ut de jure, propter quod petitur certior redditus (*b*) à Curatore conſtituendo juratoriam cautionem exigat (*c*) illumque in quaſi poſſeſſionem bonorum mittat. (*d*)

A. (*a*) In omnibus ſiquidem actibus, quæ cauſæ cognitionem deſiderant, quæq; in præjudicium partis adverſæ, cujus intereſt, fiunt, citatio requiritur *l. 47. ff. de re judic. l. 39. ff. de adopt.* Ideoque ſi petatur hereditati jacenti (Dicitur autem hereditas jacens quando

ſpes

ſpes adhuc ſupereſt hereditatem adiri poſſe, alias vacans vocatur,
quæ ad Fiſcum ex L. Juliâ Caduciariâ pertinet *l. 96. §. 1. de leg. 1.*
Gail. *2. obſ. 130. pr.*) citandi ſunt omnes, quos prima ſucceſſionis
cauſa ex teſtamento, vel ab inteſtato contingit, addito competente
termino ad adeundam vel repudiandam illam *l. 1. cum ſeq. ff. de* Jur.
delib. quo effluxo, ſi nullus appareat, fit immiſſio ex primo decreto
& Curator conſtituitur, ut interim Creditores cuſtodiam habeant,
qui ſi omninò contumaciter emanere pergant citati, ſecundo De-
creto poſſideri bona & venire jubet Prætor, Gail. *2. Obſ. 130. n. 3.*
Rosb. *proc. Jur. Civ. tit. 16, n. 5.* Jus autem Saxonicum ſpeciem miſ-
ſionis ex primo Decreto ob contumaciam Rei fugientis Judicium,
in actionibus, ſivè perſonalibus, ſive rei perſecutorijs non agnoſcit,
ſed ſimpliciter, contumacem, tanquam convictum & confeſſum us-
que ad legitima impedimenta, biß auff Ehehafft condemnat, Coler.
Proces. execut. p. 1. c. 2. n. 14. cum ſeq. idq; ob text. Landtr. *lib. 3. art.*
39. verſ. alſo thut. Quod confirmavit Nova Ord. Jud. Sereniſsimi E-
lectoris noſtri Joh. Georgij *tit. 10.* Wie wieder die auſſenbleibenden
Partenen procediret werden ſoll. Berlich. *lib. 1. concluſ. pract. 17. n. 47.*
& ſeqq. (*b*) Juſta enim cauſa ſubeſſe debet petendi Curatorem, vi- **B.**
delicet quando bona diſsipantur (quod ipſum ab aſſerente probari
debet Angel. *Conſil. 193. Col. 1. in fin. per l. 4. C. de poſtl. rev.* vel Cre-
ditores urgent, & ſibi ſatisfieri petunt, vel alia deniq; exiſtat neceſsi-
tas, Menoch. *A. J. Q. lib. 2 cent. 2. caſ. 150. n. 15.* Vant. *de nullit. ſent.*
ex inhab. n. 147. (*c*) Regulariter quidem Curator ejusmodi ante- **C.**
quam adminiſtrationem ſuſcipiat, ſatisdare debet *l. cum cognatos 3.*
C. de poſt. rev. idq; ad exemplum reliquorum Curatorum *l. 7. §. 1. &*
2. l bonorum 8 ff. de Cur. furioſ. Menoch. *A. J. Q. caſ. 150. n. 26.* Id
tamen ſecus ſe habet, ſi ex inquiſitione detur, arg. *d. l. 8. ff. de cur. fur.*
Et quam maximè fallit in noſtro Curatore latitantis debitoris bo-
nis dato: Nam hic cum niſi Volens Curator fiat *l. 2. §. quæritur ff.*
h. t. non poteſt invitus Satisdatione onerari: Alioquin hâc exa-
ctâ, dicturus ſit, ſe Curatorem eſſe nolle, quod ipſi conceditur, ſeu
inquit Donel. 3. *Com. 23.* Juratoria autem hæc cautio exigitur tem-
pore interpoſiti Decreti *Auth. quod nunc generale. C. de Curat furioſ*
Jurare autem debet, ſe nimirum utilia facere, & inutilia præter-

mittere, ac tanquam res proprias gubernare velle. *l. 27. C. de Epiſc. aud.* qui textus etſi de Curatore furioſi loquatur, attamen ad quoscunque alios Curatores pertinet atq; extenditur per, *d. Auth.* (*d*) Menoch. *d caſ. 150. n. 27.* Q. hic loci. An mittere in poſſeſſionem Jurisdictionis vel Imperij ſit? Quâ in quæſtione miris modis ſibi contrariantur Dd. Nos communiſſimæ iſtorum ſententiæ, qui mixti Imperij eſſe ſtatuunt, album (quod dicitur) calculum adjicimus, moti *l. 3. ff. de Jurisdict.* Gœhauſ. *peric. Acad. 3. q. 20.* Vaud. *2. var. quæſt. 33.*

V I.

Antequam autem ita conſtitutus adminiſtret, bona deſcribere (*a*) & copiam Creditoribus, quando fuerit petitum, exhibere debet (*b*)

A. (*a*) Franciſ. Muncz. de Eſcobar. *tract. de ratioc. admin. c. 9. n. 24. & 25.* Q. Annon hic Curator Inventarium ſolenne conficere teneatur, ut pro ejus omiſſione in litem contra illum jurari poſſit? Id quidem exiſtimant Menoch. *d. l. Q. d. caſ. 150. n. 26.* Gail. *2. Obſ. 130. n. 5.* Contrarium tamen propugnat Escobar. *d. tract. n. 25. & ſeqq.* Quamvis enim confectio inventarij legitimæ adminiſtrationis nomine contineatur Gloſſ. *l. 2. ff. ad Sc. Tertull.* & tutores atque alij publicam quodammodo adminiſtrationem habentes, inventarium ſolenne conficere teneantur *l. 7. ff. de adm. & per tut. l. 24. C. eod. l. fin. §. 1. C. arbitr. tut.* Policey Ord. *de Anno 1577. tit. 32.* Von Pupillen §. Item daß er nach befohlner &c. Attamen his Curatoribus & alijs privatim adminiſtrantibus, ſi ſaltem ſimplicem bonorum deſcriptionem confecerint ſufficere, non malè exiſtimant præd. Eſcob. *loc. alleg.* & Molin. *de Hiſp. primog. lib. 10. c. 28. n. 9.* Quibus & nos, maximè ſi bona tantum in immobilibus, quæ facilè

B. latere non poſſunt, conſiſtant, ſubſcribimus, niſi talem apertè in dolo verſatum fuiſſe conſtiterit. arg. *l. 4. C. de in lit. Jur.* (*b*) Sumptibus illorum. Qui enim aliquid fieri deſiderat, ejus ſumptibus regulariter fieri debet *l. 4. in fin. ff. de edend. l. ult. C. de fid. Inſtr.*

VII. Qui-

VII.

Quibus requiſitis præcedentibus ad, officium ejus pertinet, ut bona ſuæ fidei commiſſa, prout poteſt, licet & par eſt, defendat, tueatur, adminiſtret (*a*) impenſas neceſſarias in bona conferat (*b*) de adminiſtrátione librum rationum conficiat (*c*) Et denique ea omnia præſtet, quæ vel pacto illorum adjecto, vel judicis ſententiâ continentur. (*d*)

(*a*) Gloſſ. *l. 1. & ibi* Bart. *ff. de Cur. bon. dand.* Quod autem per ipſum non ſtat, quominus fiat, ipſi non eſt imputandum, ſed perindè haberi debet, ac ſi effectum eſſet. Nec enim de caſu fortuito, ſive vi majori accidentibus, quæ regulariter à nullo præſtantur, (cum cuivis etiam diligentiſſimo eveniant,) tenetur *§. 2. Inſt. quib: mod. re contr. obl. l. 6. C. de pign. act.* Gail. *2. Obſ. 21. n. 2.* Inter quos recenſentur mortes animalium, fugæ ſervorum, rapinæ, tumultus, incendia, aquarum magnitudines, impetus prædonum &c. *l. contractus 23. in fin. ff de R. L.* Dn. Carpzov. *J. F. S. p. 2. C. 26. d. 15. n. 3.* (*b*) Quæ impunè omitti non poſſunt, adeò ut Judex Curatorem in id quantum interfuerit eas impenſas factas eſſe, condemnare poſſit arg. *l. 9. §. 6 ff de reb aut jud poſſ. l. 4. ff de Imp. in res Dot. fact.* Vocantur alias impendia *l. 28 §. 2 ff. com. mod. l. 15. ff. de impenſ. in reſ. dot.* reputationes *l. 2. ff. ubi pup. educ.* erogationes *l. liberto 31. §. 4 ff. de neg. geſt. l. fin ff. de pet. her. l. 3. §. 1 ff. de impenſ.* meliorationes *l. fin. C. de neg. geſt. l. 2. C. de jur, Emph.* Sunt autem Impenſæ vel neceſſariæ, utiles, & voluptuariæ *l. Impenſæ 79 ff. de V. S. l. 1. l. 5. l. 7. l. 9. l. 14. ff. de impenſ. de quib.* Vid. Gœd. *ad d. l. 79 ff. de V. S.* ubi rectè has ſpecies ab uſu & fine dependere aſſerit, ita ut hâc vel illâ circumſtantiâ accedente una ſpecies in alterius ſedem tranſire, ejusque naturam induere poſſit. (*c*) Gloſſ. *l. 2. §. ult. ff. de cur bon. dand.* Eſt enim de ſubſtantia actus adminiſtratorij *l. 1. §. 3. ff. de tut. & rat. diſtr.* De qua quæritur quid ſit? Ulp. *l. 6. § 3 ff. de Edend.* rationem ultro citroque dandi, accipiendi, credendi, obligandi, ſolvendique negotiationem eſſe definit. Bald. *rubr. C. de fid. inſtr. n. 31.* dati & accepti commemorationem. Quâ

vero

verò formâ confectus eſſe debet liber rationum, ut ipſi fides adhibeatur? Formam ejus ſingularem tradit Molin. *Conſuet. Pariſ. tit. 1. §. 6. n. 17.* Menoch. verò *A. J. Q. vol 2. caſ 209. n. 12.* Maſcard. *de prob. Con. 253. n. 3.* totum hoc judicis arbitrio committendum voluerunt; pro quibus & nos facimus, modo ut conſuetudinem loci obſervet Curator, & ita componat, ut ex illo computationes, probè an improbè ſint relatæ, explorari poſſit. Tunc autem computationes rectè explorantur, cum acceptum benè latum eſt, & expenſum ſimiliter probè eſt expenſum *l. 82. ff. de cond. & demonſtr.* Debent enim quæ receperunt ſcribere nominatim à quo, quave de cauſa *l. 5. C. de ex act. tribut.* cui dederint, *l. 4. C. de ſuſpect.* Item diem & Conſulem ſive annum, quoniam accepta & data aliàs apparere non poſſunt *l. 1. §. 2 l 6. §. 6. ff. de Edend.* Non tamen nocere omiſſionem diei, quominus tali libro credatur (dummodo expreſſa ſit cauſa, rationes ex tali libro rectè conferri poſsint, neque ex ejus omiſsione aliqua emerſerit ambiguitas ſive incertitudo) concludunt Maſcard. *de prob. vol. 2. concl. 976. n. 11.* Sichard. *ad l. 3. C. de reb. Cred. n. 36.* Modicus namque defectus non vitiat rationem Munn. de Eſcobar. *tract. de ratiocin. c. 10. n. 55.* quod rationis receptio ſcrupuloſa eſſe non debeat. Menoch. *d. caſ. 209. n. 34.* Covarruv. *pract. quæſt. c. 20. n. 2. in fin.* Adminiſtratores igitur omnia ſingulariter explicitè & particulatim in libris ſuis deſcribentes, ſuam diligentiam & bonam fidem demonſtrant. Eſcob. *d. tr. c. 10. n. 47.* Maſcard. *vol. 2. Concl.*
D. *975. n. 7.* (*d*) niſi ſit facti naturâ vel Jure impoſsibile, quorum nulla obligatio. *l. impoſſibilium ff. de R. J.*

VIII.

Diximus de Officio Curatoris Bonorum; nunc de ejus poteſtate, quousque ſeſe illa extendat haud incommodè quæritur? Et præcipue illam in Conſervatione bonorum conſiſtere dicimus.

L. 8. ff. ex quib. cauſ. in poſſ. eat. Menoch. *A. J. Q. lib. 2. cent. 2. caſ. 150. n. 28.* Præterea competunt illi actiones perinde ut Domino, quibus rem defendat, ut pro ejus defenſione convenire & conveniri poſsit.

poſsit. Sichard. *ad l.unic.C.de probib.ſeq.pec.n.17. & ſeqq.* quas tamen actiones ad utiles ſaltem reſtringimus. *l.2.§.1.bic.* Nemo enim actiones directas habere poteſt quæ alteri prius quæſitæ, cum eæ â perſonâ ſeparari nequeant *l.55.ff. de procur. l. 60.ff. ad Trebell.* Anton. Fabian. *Jurispr. 12.princ.3.* Hillig. ad Don. *23. Com. 16. lit. D.* Unde exigere & debita perſolvere, res tempore perituras alienare, imo & non perituras ſi grave æs alienum vel alia urgeat neceſſitas, poteſt *l.48 ff.de adm.tut.l. 23.* Ibiq; Goth. *lit.P.ff.de bered inſt.* Donel *d.l.in fin.* Menoch. *caſ. 150.n.30.* Quæritur an & donare queat? Quod regulariter, niſi in utilitatem rei, cui præpoſitus eſt, negamus. Cum vulgare ſit juris axioma, quod tutor vel adminiſtrator donationem vel liberalitatem, de rebus ſui principalis exercere non valeat *l. ult.ff.de curat.furioſ.l.22.l.46.§.7.ff.de admin.& peric.tut.* Ratio eſt, quod donare ſit perdere *l. 7. ibiq;* Gothofr. *ff. de donat.* Quod tamen ita limitant Dd. Niſi (1) modicè ſit datum *arg.c. cæterum X. de donat.* Cui enim libera conceditur, cenſetur permiſſa donatio quæ fieri conſuevit. Garz. *de expenſ.c.20. n. 9.* quod an factum ſit vel non, ex negotij geſti qualitate, peragendi difficultate & donantis fidelitate dijudicandum cenſemus. Multa namque prudenti ex cauſa, negotiatione, & donorum largitione brevi temporis compendio, & absque multo pecuniarum diſpendio peraguntur, quæ alias etiam ſuperabundante juſtitiâ difficillimum exitum ſentiunt, inquit Eſcobar. *d. tract.c. 25.n.9. in fin.* (2) Niſi in remunerationem ſervitiorum præſtitorum ſit donatum, quod exemplo tutorum facere poteſt *d l.12. §.3 ff. de admin. tut. l. 4. ff. ubi pup.educ.* Ratio; quia Donatio remuneratoria non eſt ſimplex donatio, ſed potius debiti ſolutio. Garz. *d. tr. de donat. remun.n.23.n.24.*

IX.

De Curatoris bonorum Conſtitutione hactenus; reſtat, ut quibus modis ejus cura finiatur, paucis agamus. Finitur autem contraria partium voluntate (*a*) morte Curatoris, (*b*) finito negotio ſive tempore, ad quod præpoſitus fuit (*c*) interitu rei (*d*) ſuſpecti poſtulatione (*e*) & alijs modis. (*f*)

 (*a*) *l. 35.*

1682

A. (a) *l. 35 ff. de R. J.* Cujus enim eſt mandati legem dare, ejus eſt & revocare *l. 14 ff. de re jud.* & cujus in favorem contrahitur, is illo rectè renunciat *l pen. C. de pact.* dummodo tempeſtivè & re adhuc integrâ, h. e. cum nondum cœpit intereſſe *l 8. §. 6 ff. mand.* fiat, *§. 9 Inſt. eod. l 16. ff. mand.* Mandatum a. durat, donec voluntas mandantis durare præſumitur, *l. 12 §. 16 ff. mand. l. 4 ff. de manum. vind. l. 11. § 1. C. de Satisd l. 65 ff de Procur.* quod tamdiu fit, donec contrarium ſive mutatio voluntatis, quæ eſt facti, probetur, *l. 22. ff. de probat. c. majores in fin. ub. gloſſ. extr. de baptism.* Oſtendetur autem contrarium, ſi legitimè conſtet de expreſſâ vel tacitâ conſtituentium contrariâ voluntate. Expreſsâ, ſi per publicum Inſtrumentum, aut alio, quo ipſum conſtituêre modo (modus enim & ſolennitas ſervata ad inducendum, ſervabitur etiam ad reſolvendum) legitimè ac formiter intimari faciant eidem, ne ulterius adminiſtret inhibendo, quod etiam ſi juraſſent, ſe non revocaturos, facere poſſe, licet periuri fiant, exiſtimat *gl. c. fin. in verb. revocatus. de procur in 6.* Tacitè contrariam voluntatem interveniſſe apparet, ſi conſtituentes alium Curatorem bonis, ad quæ hic ſingulariter & in ſpecie conſtitutus erat, ſubſtituant. Nam poſteriorem dando, priorem agere prohibuiſſe videntur, *l. 31. §. ult. ff. de Procur. c. non injuſt c. 14. extr. eod* Unius quippe incluſio eſt alterius excluſio. *l. 12. ff. de judic.* Q. An Creditores Curatorem hunc vi militari de poſſeſſione vel quaſi deijcere poſſint? Abſit; cum naturali rationi contrarium, ut quis ſibi ipſi per vim jus dicat, *arg. l. 176. ff. de R. I.* imò periculoſum ac peſſimi exempli. *l. un. C. ne quis in ſua cauſ.* adeo, ut, ſi hoc attentaverint, pœnæ *l. 7. C. und. vi.* ſubjaceant. Quam pœnam etiam hodiè adhuc uſu frequentari cum Menoch. *rem. recup. poſſ. 9 n. 8.* & ſtatutis paſſim explicari aſſerimus, Treut. *Vol. 2. D. 25. th. ult. lit. C. ibiq; Bachov.* cum tanta furioris audacia impunita eſſe non debeat, *d. l. 7. C. und. vi. §. 1. Inſt. de vi bon. rapt.* Hillig. ad Don. *15. comm. 30. lit. B.* & noviſſimè Dn. Ludwell *D. Inſt. 15. th. 4. lit. A.* Diſſent. Covarruv. *3. Var. reſol. 16. n. 7.* Quid? quod eo caſu ſpoliato, omnia, cujus poſſeſsione dejectus eſt, etiamſi nihil omninò juris in re iſta habeat, ſint reſtituenda. *l. 7. C. ad L. Jul. de vi publ.* Eum namq; favorem jura poſſeſsioni, ob publicum indulſerunt bonum, ut neminem, quicunque tandem

illc.

ille ſit, absque judiciali cognitione, poſſeſsionis jure, privari velint, ut præter alios notat Sichard. *ad l. 6. C. de Serv. fugit. n. 6.* Menoch. *rem recup. poſſ. 1. n. 329.* Gail. *2. Obſ. 76.* Covarr. *in c. 23. n. 3.* Scurf. *Cent. 1. Conſ. 58. n. 2. & Cent. 3. conſ. 6. n. 7.* ubi ait, ne judicis quidem eam eſſe poteſtatem ut ſine ſufficienti cauſæ cognitione, quempiam poſſeſſione privare poſſit, quod & ad Principem rectè accommodat Weſenb. *Conſ. 48. n. 53. & ſeq.* cum absq; urgente neceſſitate, nemini jus ſuum aufferre poſſit, Dn. Ludwell. *ex Treut D. ad Inſt. 1. tb. 13. lit. D. in fin.* (*b*) Quà voluntas hominis regulariter finitur, quâq; quis velle deſinit, *l. 4. ff. locat.* Electa enim videtur induſtria, quæ perſonæ cohæret, *l. un. §. 9. C. de Caduc. toll.* Licet jus & obligatio aliquando duret utilitatis causâ, *l. 41. ff. de reb. cred.* ut nimirum inchoata à defuncto, heres ejus explicet. (*c*) Quando videlicet ſub conditione aliqua eſt datus, quâ exiſtente, & ejus adminiſtratio expiret, neceſſe eſt. Donell *3. Comm. 23. circ. fin.* (*d*) Sine dolo ejus, vel etiam, uti vult gloſſ. latâ culpâ, quæ duo hic regulariter præſtat, *l. 8 §. 3. ibiq; Gloſſ l. 9 §. 5. ff. de reb. aut jud. poſſ. arg. l. quod Nerva 32. §. depoſ. l. 1. § 1. ff. ſi menſ. falſ. mod. dix.* Cum enim jus ſit in re, quâ ſublatâ, & ipſam rei curam tolli, conſequitur: quia non Entis, nullæ ſunt qualitates, vel affectiones. Extingui autem poteſt incendio, chasmate aut terræmotu, *l. ex conducto 15. § 2 ff. locat.* Inundatione, *l. 30. §. 3. l. 21. §. 1. ff. de acquir. poſſ.* calamitate belli, *l. 12, §. fin. ff. de reb. aut. jud. poſſ.* (*e*) Ob dolum ſc. vel latam culpam, & ita remotus, ob dolum quidem fit infamis, ob culpam non æquè: Et ea ſententia non modo communis ac humanior, ſed & ipſi juri conformior eſt: Idque ob elegantiſſimos atque clariſſimos textus *in l. 3. § fin. & l. 4. ff. de ſuſp. tutor. l fin. verb. non etiam. C. eod. l. 2. C. de tut. vel cur. qui ſatis. non ded* & Veterum autoritates Angel. *de Aret. in §. 6 Inſt. de ſuſp. tut. n. 7.* Weſenb. *d. §. 6. & π. ff. de ſuſpect. tut. n. fin.* Gail. *2. Obſ. 110. n. 2.* Licet contrarium acriter defendant Bach. *ad d. §. ſuſpectus. Inſt. d. ſuſp. tut. & ad π. Weſ. ff. de bis qui not. infam. n. 4.* Tim. Fab. *in anim. D. 11. tb. 8.* Noviſſimè Sutholt. *Differt. 3. aphor. fin.* ibique Seb. Beet *in Vindic.* quibus in conflictu reſpondebimus. Cæterum, leviores ob cauſas tanquam ſuſpectus removendus minimè eſt, ſed adjunctus dandus. *l. ſi tutor 22. ubi Bart. ff. de ſu-*

B.

C.

D.

E.

ſpect.

1684

ſpect. tut. l. impuberi ff. de tut. & cur. dat. ab his Menoch. *l. 4. conſ. 345. n. 4.* Q. An hic Curator, ſi metu incurſionis militum, tempore meſsis fructum agri vendat, quem poſtea hyeme carius ſibi comparavit, propterea in dolo, vel culpa ſit conſendus? Neg. Quia incertum eſt fructuum pretium, quod pro locorum & temporum varietate mutatur, *l. 17. C. de uſur.* quin potius laudandus, quod ex duobus malis, minus elegerit malum, & partem de illo, quàm omnem

F. perire maluerit. (*f*) Veluti per ceſsionem, renunciationem, diſpoſitionem, translationem, religionis ingreſſum, vel quamvis aliam amiſsionem ſeu dimiſsionem. Vid. Don. *3. Comm. 13. in fin.*

X.

Oriuntur ex hoc contractu duæ actiones, directa, & contraria (*a*) Quarum utraque ex jure civili deſcendit, & ad heredes tranſit. (*b*) Directa competit Creditoribus, (*c*) ad rei reſtitutionem, (*d*) & reddendam adminiſtrationis rationem. (*e*) Contraria verò datur Curatori, ad repetendas impenſas de ſuo in bona collatas, (*f*) unâ cum uſuris. (*g*)

A. (*a*) Quia hic contractus regulariter ſolius præponentis gratiâ initur. Ad dijudicandum verò cui directa, vel contraria competat actio, notanda regula eſt: Quotiescunque par eſt utriusque contrahentis in obligatione conditio, toties utrinque æqualis naſcitur actio: quando verò alterutrius potior eſt cauſa, (ut hic) in quem præcipuus contractus finis reſpicit, & ad quem maximè totum negotium refertur, huic tanquam principali, præcipua & directa datur actio, alteri contraria, ceu eleganriſsimè tradit Weſenb. *π. ff. de pign. act. n. 9. circa fin.* (*b*) *l. 9. §. 7. ff. de reb. aut. jud. poſſid.*

B. Eſt enim rei perſecutoria, Ergo ad heredes tranſitoria, *§. 17. Inſt. de action. tot tit. Inſt. de perp. & temp. act. l. 3. §. fin. l. pen. ff. de contr.*

C. *& util. act. tut. arg. l. 5. l. 12. §. 2. l. 25. ff. depoſ. l. 8. C. eod.* (*c*) Vel

D. alijs præponentibus, & quorum intereſt. (*d*) Unâ cum omnibus acceſſorijs, & quicquid ex re fructus utilitatisque ad eum: quocunq;

cunq; tempore obvenit, *arg. l. 5. §. 9. ff. commod.* Et ſi quid dolo, vel latâ culpâ commiſſum, reſarciat, *l. 9. ff. de reb. aut. jud. poſſ.* (e) Omnes enim aliena negotia gerentes, non ſolum humano, verùm etiam divino jure adminiſtrationis ſuæ rationem reddere coguntur, Luc. 16. Menoch. *lib. 2. de A. I. Q. caſ. 209. n. 1.* Quo pacto autem reddi debeant, judicis arbitrio relinquimus cum Menoch. *d. loc. n. 12.* Quædam tamen obſervatu digna recenſet JC. *l. cum ſervus 82. ff. de cond & demonſtr.* (1) Ut exhibeat rationes legendas in ſuis Codicibus, non autem in folle, h. e inexplicatè, inexploratè atque confusè. (2) Ut data cum acceptis computentur. Ex datis enim & acceptis quid actum fuerit, apparet. (3) Ut reliquum ſolvat, cum rationes reddere nihil aliud ſit, quàm reſiduum ſolvere, *d. l. 32. l. 8. §. 5. ff. de liber. leg.* Q. Quo tempore reddi debeant? Diſting. inter illos, qui cum temporis præfinitione, & qui ſine illâ ſunt conſtituti. De illis res eſt expedita: Hi verò quandocunque judici videbitur ad petitionem partium reddunt, idque finito quoquo anno, ſive in calce adminiſtrationis, Eſcobar. *d. tr. de ratiocin. adm. c. 6. 85.* De rationibus privatorum, an illis plena, vel ſemiplena fides ſit adhibenda, gravis eſt inter Dd. controverſia: Quibusdam illis plenam eſſe adhibendam fidem contendentibus, motis *l. 9. §. 2. ff. Edend.* ideq; ad rationes mercatorum, campſorum & aliorum extendentibus, quos rectè reprehendit Sichard. *ad l. 3. C. de reb. cred.* cum diſpar illorum ratio; quia nummulariorum, de quibus *d. l. 9.* loquitur, publicum erat officium ac juratum, *l. 10. §. 1. ff. Edend.* ut hodiè theſaurariorum civitatum, & cambium publicum, Wechſel/ exercentium: quod ſecus in mercatoribus & alijs privatis ſuâ voluntate & ſine juramento negotiantibus, niſi conſvetudine vel ſtatutis municipalibus ut illis, maximè qui bonæ famæ, credatur, ſit obtentum Sichard. *ad l. 7. C. de probat.* Nos, hoc in caſu ſpectandum putamus, quid veriſimile, quæ perſona ſcribentis, quanta ſumma, ut ex illis plenè, vel ſemiplenè, vel nihil probatum ſit, exiſtimari poſſit. Unde & hodiè, quoties controverſia ex illis oritur, quidam à partibus eligi (vulgo Commiſſarij dicti) vel à judice deputari conſuevêre, ut illas perluſtrent, calculum ſubducant, & quæcunq; in illis deſiderari videntur, exponant, idque arbitrio boni viri. Arbitrium enim nihil E.

 hil

hil aliud ſignificat, quàm judicium æquo & bono conſentaneum, quale à viro bono exſpectari proferrique oportet, *l. 22. §. 1. de reg. jur. l. 7. ff. de contrah. emt. l. 1. de leg. 2. l. 30. ff. de oper. libert.* Non igitur curioſi in illis *l. 19. & ibi* Bart. *n. 5. & 7. ff. de novat.* nec doloſè, vel per gratiam, in computatione, & alijs inibi contentis, verſari, vel ſcrupuloſè inquirere debent, *l. 6. ff. de jur. & fact. ignor.* cum nemo alterius lucro ſit prægravandus, *l. non debet, de R. I. in 6.* nec alteri per alterum iniqua conditio inferenda *l. 75. ff. de R. I.* Quod ſi factum conſtiterit, adverſus illos actio ad intereſſe competit, *l. 3. l. fin. ff. ſi menſ. falſ. mod. dix.* & rationes denuò retractandæ & calculandæ officio judicis, Eſcobar. *d. tr. c. 41. n. 30.* Quamvis enim hic Curator probare debeat, omnia libri rationum capita eſſe vera, *l. 111. ff. de cond. & demonſtr.* attamen illa probatio fieri poterit per privata ſyngrapha, nec ſemper authentica Inſtrumenta, aut teſtes omni exceptione majores, expoſcit: imò admittuntur probationes per conjecturas, arbitrio judicis æſtimandas. In minutis namque & probatu difficilibus ſtandum eſt ejus juramento, abſque alia probatione, Eſcob. *d. tr. c. 10. n. 58. & ſeq.* Q. An & domeſtici ad ejus probationem admittantur? Aff. Quamvis enim non ſint idonei teſtes, quos actor de domo producit, in illis tamen quæ domi geruntur, & veriſimilius ab his ſciuntur, (quia res domi geſta per extraneos facilè doceri non poteſt, *c. ſuper. prudentum 13. q. 2.*) rectè
F. domeſticis locus eſt, *c. venienſ. X. de teſtib.* (*f*) *l. 9. ff. de reb. aut. jud. poſſid.* Nam hoc naturâ æquum eſt, neminem cum alterius detrimento fieri locupletiorem, *l. 14. ff. de condict. indeb. l. 206. ff. de R. I.* cum nemini officium ſuum debeat eſſe damnoſum, *l. 7. ff. quemadm. teſt. aper.* & regula in jure notiſſima, quod, ubi quis pro rerum acquiſitione & adminiſtratione expendit, talis expenſa omnino ſit ei in calculo recipienda: nullus enim eſt caſus, qui hoc deductionis genus impediat, *l. 51. ff. fam. erciſc.* ne in prædonibus quidem, ex naturali æquitate, *l. 36, in fin. ff. de petit. hered.* adeò ut tacitam hypothecam habeat, qui in rei alicujus refectionem credidit, *l. 5. cum ſeq. ff. qui pot. in pign.* Non tamen probabilem in expendendo modum excedere debet, quod an factum ſit, vel non, judicis arbitrio itidem committimus. Ille namque æſtimabit circa has expenſas quali-

qualitatem rei, an fuerit magna, an exigua, pretioſa, an vilis, actusque qualitatem videbit, h. e. factum impenſarum, an fuerit veriſimile, & an probationes faciliter vel minus parari queant. Perſonam autem obſervabit, an fuerit ſpectatæ & probatæ fidei. Quam ſententiam in praxi receptam, ſe patrocinante, expertum eſſe teſtatur Eſcob. *d. tr. c. 25. n. 4.* Quando enim rationes veriſimilia continent & cauſæ expenſarum aſſignatæ, etiamſi illæ magnæ videantur, nihilominus ſtandum eſt juramento adminiſtratoris, & ejus libro credendum, absq; alia probatione, Eſcob. *c. 10. n. 64.* Menoch. *de A. I. Q. caſ. 209. n. 34.* maximè ſi proteſtatus ſit, ſe ſuas rationes coram Deo & hominibus juſtificaturum, & in illis obdormijt, cum nemo tum temporis præſumatur immemor ſuæ ſalutis æternæ, *l. fin. C. ad L. Jul. repetund. c. ſancimus 1. q. 7.* Ob quam rationam & libris mercatorum, mortuo ſcribente, absque juramento credi, quod mors non minorem fidem, quàm juramentum mereatur, & ſecundum hanc notabilem doctrinam in Camera judicatum fuiſſe, teſt. Gail. 2. *Obſ. 43. n.* 6. Q. Qua actione impenſæ repeti poſſint? Diſting. inter illum, qui rem adhuc poſſidet, & qui non. Priori caſu competit vel retentio rei, per exceptionem doli, *§. 30. J. de R. D. l. 39. §. 1. ff. de petit. hered. l. 33 in fin. ff. de condict. indeb. l. 14. ff. de dol. mal. except. l. 14. § 1 ff. comm. divid. l. 12 ff. de vi & vi arm.* Gail. *2. Obſ. 12. n. 6* facilius ſiquidem datur retentio, quàm actio, *l. 1. pr. ff. de pignor l. 156. §. 1. ff. de R. I.* Zanger. *d. Except part 3. c. 13. n. 25.* vel imploratio officij judicis, *l. 38. v. & idipſum ff. de petit. hered l. 11. in fin. ff. de noxal. act. l. 48 ff. de re vind.* Vel operis facti deductio ſive ablatio, *l. 37. ff. de re. vind. l. 5. C. eod.* Poſteriori vero caſu pro rei conditione alia atque alia competunt remedia. Si enim ille qui impendit, rem ex contractu quodam ſit conſecutus, ejusdem contractus actione illas repetit, veluti actione mandati, ſi ex mandato, vel ſine illo, utili negotiorum geſtorum, *l. 14. §. 1. ff. de neg. geſt. & t. t. ff. & C. eod.* quam rectè ſubſidiariam & varijs negotijs accommodatam ait Bachov. *ad Treut. D. 10. th. 1. lit. A.* Quamvis autem mandati fines diligenter ſint cuſtodiendi, *§. 8. Inſt. mand. l 5. ff. eod.* non tamen illos excedit, qui id fecit, ſine quo mandatum commodè impleri non potuit, *l. 56. l. 62. ff. de Procur.* Qui enim vult conſequens,

 & velle

G. & velle debebit neceſſarium antecedens. (g) *l. 18. C. de neg. geſt. l. 19 §. 4. ff. eod. l. 3. ff. de contr. & util. act. tut. l. 12. §. 9. ff. mand. l. 1. C. eod.* præſertim ſi ipſe ab alijs ſit mutuatus. Cum nemo alteri benignè ſuo cum detrimento facere cogatur, *l. 1. §. 11. ff. de aq. pluv. arc.* & ne quidem ipſe Apoſtolus vult nos ſic commodare alijs, ut nobis ſit afflictio. *2. Cor. 8. v. 13.*

XI.

Ultimum de Salario quæritur: An huic Curatori debeatur? Et ſi debetur, ut conſtanter affirmamus, (*a*) quâ actione illud petatur? (*b*)

A. (*a*) Tam illi, cui ab initio certum eſt conſtitutum, de quo minus dubitatur, cum actus à partium conventione legem accipiat, *l. 1. §. 6. ff. depoſ.* niſi gratis illum eſſe adminiſtraturum, conſtet, licet nihilominus ad *ἀντίδωρα* teneantur, *l. 25. §. 11. ff. de petit. hered.* quàm illi, cui certum non eſt aſſignatum. Cum merces laborum comes eſſe debeat, *Nov. 82. c. 9.* & ratio naturalis dictet, ſimulac divina, dignum eſſe operarium mercede ſuâ, ideoque quemvis adminiſtratorem, qui ſolitus fuerit recipere ſalarium, pro qualitate impenſi laboris illud petere, & in calculo recipere poſſe concludit Eſcobar *d. tr. de rat. admin. c. 27. n. 30.* eò quod ad officium ſimpliciter electus, cum ſalario conſueto electus eſſe cenſeatur, ſecundum quam ſententiam ſæpè judicatum meminit *præd. loc. n. 11.* Non enim eſt veriſimile quem gratis operas locaſſe, *arg. l. 25. ff. de probat.*

B. (*b*) Ubi eadem *in th. præced.* adducta diſtinctio eſt tenenda, ut illis, quibus ab initio ſalarium conſtitutum, pro varietate & diverſitate contractuum, proditæ ſint actiones. Quod ſi vero nihil penitus inter partes ſit conventum, officium judicis, quod in æquitate poſitum eſt, imploretur neceſſe eſt, ut in ſimili de ſalario Advocati reſpondet Ulp. *l. 1. §. 10. ff. de var. & extraord. cognit.* Judex enim in decernendo illo conſiderabit ſervitij genus, an in rebus levibus, vel gravibus ſive oneroſis conſiſtat, inſpectâ etiam qualitate perſonæ & alijs hujusmodi circumſtantijs, conſiderando ſemper conſuetudinem loci, ut pro modo aucti laboris, augeatur & ſalarium, Me-

noch.

noch *de A. I. Q. caſ. 515. n. ult.* Quas actiones quaſi ſub epilogo collegit *gloſſ. l. un. C. de Suffrag.* & ibi Sichard. & alij, quibus add. gloſſ. *l. 7. ff. mand.* Schneid. *§. fin. n. 5. & 6. Inſt. Mand.* Q. An Curatore hoc bonorum initio anni cœptæ adminiſtrationis mortuo, totius anni ſalarium heredibus ejus debeatur? Aff. *arg. l. 1. §. Divus 3. ff. de var. & extraord. cogn. l. qui operas in fin. 38. ff. locat. l. properandum 11. §. 9. C. de judic.* Geil. *1. Obſ. 44. n. 12.* And. Rauch. *p. 1. q. 25. n. 9.* Ex eâ potiſſimum ratione, quod ſc. intuitu adminiſtrationis honorarium potius quam mercedem accipiat. Dn. Carpz. *I. Forenſ. S. p. 2. conſt. 5. d. 10. n. 1. & Conſtit. 51. def. 12. n. 4.* Coronidis loco Curatori huic privilegium prælationis pro impenſis ad conſervanda debitoris bona, eorumq; æſtimationem, confectionem Inventarij, ſumptus litis &c. erogatis, tribuimus *per. l. 5. ff. qui pot. in pign. l. 26. l. 34. ff. de reb. aut. jud. poſſid. l. 1. ff. de ceſſ. bon.* Hi enim ſumptus maximam habent neceſſitatem & absque magno omnium Creditorum damno intermitti nequeunt. Quare eleganter Papinianus JCtus reſpondet, illos ſumptus, qui neceſſariò fiunt, ſemper præcedere, *l. quod privilegium 8. ff. depoſ.* Imò etiam hoc privilegium pro impenſis in culturam agrorum factis, Dn. Carpzov. *J. Forens. p. 1. C. 28. def. 36.* frumento ſementario competit, Carpz. *d. conſt. 28. d. 37.* Et denique ſalarium Curatoris non ſecus ac merces familiæ præ alijs Creditoribus Jure Saxonico ſolvitur. Dan. Moller. *ad Conſtit. Saxon. p. 1. Conſt. 28. n. ult.* ubi ita in magna quâdam causâ judicatum teſtatur: Et ratio privilegij eſt, quod hujus ſtudio & operâ omnis ſubſtantia debitorum & ipſis, & Creditoribus ſalva conſervatur; quo nomine etiam utriſq; tenetur, *l. 2. §. ult. & l. ſeq. ff. de cur. bon. dand.* Dn. Carpz. *d. Conſt. 28. def. 36. n. 5. & ſeq.* Berlich. *p. 1. Concluſ. pract. 64. n. 71. & ſeq.* Et hæc in præſentiarum de propoſitâ materiâ ſufficiant.

Pro quo

SOLI DEO TRINUNI SIT LAUS, HONOR ET GLORIA.

HUnc aliis, aliumq; alijs clementia JOVÆ
Indefeſſa parat condecorare bonis.
Sunt, queîs ingenii dotes, queîs munera mentis
Curare inſomni ſedulitate placet.
Sunt, quos excruciat refluentûm cura bonorũ,
Ut requies animo ne ſiet ulla vago.
Sunt, quos difficilis propriorum cura ſatiget,
Et pupillorum tangat & angat onus.
Hos RATHERE lubet Themidos monſtraſſe coronæ,
Hos cathedras doctas perſonuiſſe juvat.
Macte animi decus Aſtrææ, bona terrea cures,
Ut conſtet mentis prævaluiſſe bona.
Sic Tibi ſacra Themis bona non terrena parabit,
Sic poteris ſummi gemma nitere boni.

Ita eruditiſsimo DN. Reſpondenti conterraneo & Conſalino ſuo dilectiſſimo gratulabundus acclamabat

M. HERMANNUS Vokelman
Rintel. Schawenb.

Ad

Ad Præſtantiſſimum & Literatiſſimum Dominum Reſpondentem amicum & Commenſalem ſuum dilectiſſimum:

QUid mea muſa paras laudes explere canendo
Ejus, qui noſtræ, dimidium eſt animæ.
Suffecêre quidem dicendo maximo Achilli
Carmina laudati deveneranda Senis.
Ænæam parili carmen ſubvexit ad aſtra
Virgilij noſtri Principis absq; pari.
Verùm eſto licitum magnis componere parva
Tantos exornant carmina, tanta viros.
Nos qui neſcimus verbis conjungere verba
Carmina proferre haud noſtra decebit huic.
Quare Phæbe Pater citharam plectrumq; capeſſe
RATHERI ad laudes; ſin minus id placeat
Elige qui poſſit dignos conſcribere verſus
Condigno Juveni, nosque tacere jube.
Sufficiat nobis præſenti condere laudi:
Perge ita, ſicq; tuæ carus eris patriæ.

f. gratulab.
LEONHARD Pechman Sonderburgô
Holſatus.

VUlgus ait: Jurisprudentes jure vocantur
Prudentes, ſiquidem quærere priva ſtudet.
Sic ait imprudens, cûm nec diſcernere nôrit
Jurisprudentes, Harpyiasq; truces,

Hi

Hi liquido leges, ut ceram; jure retorquent,
Illi jura catâ volvere mente ſolent.
Hi libræ ſimiles, quæ partem vergit ad illam,
Unde manus premit, aut pondera plura capit.
Illis cuncta placet verâ ſuſpendere lance
Jura cupita bonis, noxia ferre malis.
His neq; pupillis, viduis neq; parcere cautum,
Illi utroſq; parant lege beare ſacrâ.
Hos meus immiti cane pejus & angue RATHERUS
Odit, at illorum dogmata dîa docet:
Aſſerit innocuos, arcet damnoſa ferentes,
Hinc Themidos capiet ſumma brabeâ Deæ.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

αὐτοσχεδ.

ab

HENRICO LOHMANNO
Itzehoâ-Holſato.

F I N I S.